

Aan de woordvoerders asielbeleid in de Tweede Kamer

cc Mevr. M.H.M. Faber, Minister van Asiel en Migratie

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum 31 oktober 2024
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland – Plenair debat Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Asiel en Migratie (XX) voor het jaar 2025

Geachte woordvoerders,

VluchtelingenWerk Nederland maakt zich grote zorgen over het afbreken van het vluchtelingenbeleid in Nederland. De keuze van dit kabinet om breed (aan)gedragen oplossingen voor reële problemen voor zowel het asielsysteem als de samenleving te negeren, de focus in het migratiedebat vooral op asiel(maatregelen) te leggen en vluchtelingen tot zondebok te maken van falend beleid is op geen enkele manier uitlegbaar.

De maatregelen uit het regeerprogramma en de recente 'asieldeal', evenals de toon van het debat hebben enorme directe impact op het leven en veiligheid(sgevoel) van mensen op de vlucht, en zorgt voor veel onrust onder vluchtelingen in Nederland. Tegelijkertijd is het onderliggende idee dat nationale beleidskeuzes (direct) van invloed zijn op het aantal asielaanvragen gebaseerd op een [misvatting](#). Dat de aantallen momenteel lager zijn dan vorig jaar en dan voorzien,¹ komt vooral door ontwikkelingen elders.² Bovendien waren en zijn de aantallen in Nederland niet uitzonderlijk hoog, ook niet in vergelijking met andere EU-lidstaten om ons heen.³ Mede daarom is de [Europese inzet van dit kabinet](#) ongeloofwaardig en ook schadelijk voor de Nederlandse positie in de EU. Bovendien zijn veel voorgenomen maatregelen [onhaalbaar en ineffectief](#). gaan ze gepaard met hoge kosten voor de samenleving en zorgen (mede daardoor) voor een verder afkalvend vertrouwen in de politiek. Het tekort aan opvangplekken is het gevolg van politieke keuzes, was te voorkomen en is ook op te lossen. Maatregelen die het asiel- en opvangsysteem verder uithollen en de rechtsbescherming van asielzoekers en vluchtelingen inperken leiden niet tot een rechtvaardiger en beter uitvoerbaar beleid.

Wat wel nodig is, en wat al jaren wordt geadviseerd, is stabiele en toereikende financiering van de IND en het COA; voldoende (buffer)capaciteit voor structurele opvangplekken in gemeenten; rust in de asielketen door niet steeds nieuw beleid te bedenken en in te voeren; en het behoud van de Spreidingswet.

In deze brief voor de begrotingsbehandeling Asiel en Migratie gaat VluchtelingenWerk Nederland in op de volgende onderwerpen:

1) de aangekondigde maatregelen onder de 'asieldeal' van 25 oktober jl;

¹ [Asielverzoeken derde kwartaal bijna een kwart lager dan vorig jaar | CBS](#)

² [Relatief weinig asielzoekers naar Nederland, weten we hoe dat komt?](#)

³ [Aantal asielaanvragen in Nederland zakt onder Europees gemiddelde | Trouw](#)

2) een aantal prangende en structurele problemen in het asielsysteem die om een oplossing vragen: de achterstand bij de IND, de tekorten in de opvang en de BRP- inschrijvingen.

1. Asieldeal onhoudbaar, ineffectief en schadelijk voor vluchtelingen en samenleving

Van meet af aan is duidelijk dat het huidige kabinet, gezien het Hoofdlijnenakkoord en vervolgens het Regeerprogramma, [willens en wetens het asielsysteem ontwricht](#). Nu is het inroepen van het noodrecht (afkondigen van een situatie waarin buitengewone omstandigheden het buitenwerking stellen van een groot deel van de Vreemdelingenwet 2000 zou rechtvaardigen) afgewend. Maar tegen een hele hoge prijs. De 'asieldeal' van vorige week omvat, naast een concretisering van eerdere voorstellen, een aantal aanvullende maatregelen. Zoals VluchtelingenWerk Nederland in een [eerste reactie](#) al aangeeft, vinden we het onbegrijpelijk dat het kabinet voorstellen doet die de problemen in het asiel- en opvangsysteem en de uitvoering groter maken in plaats van oplossen. Er wordt een rem gezet op het kunnen en willen meedoen in de samenleving door inwoners van ons land die hier een veilig bestaan willen opbouwen. Met alle hoge kosten voor hen en de samenleving van dien.

Hieronder licht VluchtelingenWerk Nederland toe waarom het kabinet, gezien de gevolgen voor vluchtelingen, uitvoeringsorganisaties en samenleving, zou moeten afzien van de voorgenomen maatregelen onder de zogenoemde 'asiel noodmaatregelenwet' en de nieuwe, aanvullende voorstellen van het kabinet. De maatregelen zullen het aantal asielzoekers dat naar Nederland komt niet of nauwelijks verlagen en betekenen voor vluchtelingen en alle organisaties die daarbij betrokken zijn meer problemen.

'Asiel noodmaatregelenwet'

Afschaffing vergunning onbepaalde tijd: averechts effect

Een vluchteling kan nu na vijf jaar rechtmatig verblijf een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd aanvragen (en naturaliseren indien aan de voorwaarden wordt voldaan). De asielvergunning voor onbepaalde tijd is onderdeel van nationaal beleid. Afschaffing ervan is dus [niet in strijd met het Unierecht](#). Wel benadrukt het internationaal vluchtelingenrecht dat het redelijk is om vluchtelingen op een gegeven moment rechtszekerheid te bieden over hun status waardoor ze zich niet meer continue zorgen hoeven te maken over de vraag of ze nog wel mogen blijven. Die onzekerheid heeft averechts effect op inburgering en het kunnen meedoen in de samenleving. Er is wel een mogelijkheid om permanent verblijf aan te vragen via het Unierecht als 'langdurig ingezetene': hiervoor geldt een aanvullende inkomenseis waar veel vluchtelingen in de periode van vijf jaar verblijf vaak nog niet aan kunnen voldoen. Daarnaast zijn er ook [procedurele voordelen](#) aan deze vergunningsduur: het maakt het toelatingssysteem eenvoudiger en eenduidiger, en vermindert de procedures en werkdruk bij de IND. Afschaffing betekent dat de IND keer op keer tijdelijke vergunningen moet verlengen, inclusief een toetsing van de voorwaarden. Dit terwijl de achterstanden enorm groot zijn.

Verruiming mogelijkheden tot ongewenstverklaring na veroordelingen: onduidelijkheid

Vooralsnog blijft onduidelijk wat dit voorstel precies inhoudt en/of hiermee uiteindelijk een expliciete strafbaarstelling van irregulier verblijf zal worden voorgesteld. VluchtelingenWerk Nederland wil er op dit moment op wijzen dat dit voornemen veel vragen oproept over zowel de praktische uitvoerbaarheid (zoals inzetbaarheid van de strafrechtketen) als de juridische kant (zoals de verhouding tot (zware) inreisverboden, de Terugkeerrichtlijn en Europese rechtspraak).

Beperking van gezinshereniging van vluchtelingen: schrijnende gevolgen

Het kabinet wil de mogelijkheid voor gezinshereniging met meerderjarige kinderen en ongehuwden partners afschaffen. Nederland kent al lange tijd, ook van ver voor de huidige Vreemdelingenwet en de Gezinsherenigingsrichtlijn, de mogelijkheid voor vluchtelingen om hun meerderjarige afhankelijke kinderen mee te laten komen. Zonder hun ouders kunnen meerderjarige afhankelijke kinderen in schrijnende omstandigheden komen en dus hebben ook zij bescherming nodig. Denk bijvoorbeeld aan 18- of 19-jarige ongehuwde meisjes of jongvolwassenen met gezondheidsproblemen die in een vluchtelingenkamp, oorlogsomstandigheden of onder het Talibanregime nu zullen moeten achterblijven. Voor veel vluchtelingen geldt dat de scheiding definitief is. Zij kunnen veelal niet meer terugkeren naar hun land van herkomst en hun gezinsleden dus ook nooit meer in de armen sluiten.

VluchtelingenWerk vindt het verder verbijsterend dat het kabinet geen ongehuwde partners meer wil toelaten. Dit betekent dat dit kabinet geen enkel homostel meer wil herenigen. In de herkomstlanden waar lhbt-ers uit vluchten bestaat de mogelijkheid van een huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht gewoonweg niet.

Afschaffing voornemenprocedure: minder zorgvuldigheid vergroot de problemen

Het plan om de fase van het 'voornemen' uit de asielprocedure te halen werkt averechts. Door het weghalen van deze 'juridische dialoog' tussen rechtsbijstand en IND zal besluitvorming bij de IND weliswaar sneller maar ook onzorgvuldiger plaatsvinden. Volgens cijfers van de IND wordt momenteel in 10 procent van de zaken alsnog ingewilligd na eerder voornemen tot afwijzing. Het weghalen van deze voornemen-fase brengt dan ook het risico met zich mee dat duizenden asielzoekers onterecht afgewezen worden door de IND. De weging van de feiten, argumentatie en (landen)informatie verschuift dan naar de rechtbanken, waardoor de procedure als geheel dus langer wordt. De rechtbank zal als gevolg vaker besluiten van de IND vernietigen, waardoor de IND het besluit opnieuw moet nemen. Daarnaast zal het aantal opvolgende aanvragen aanzienlijk toenemen omdat niet alle informatie op de juiste manier is meegenomen. Dit zorgt niet alleen voor meer druk op de al overbelaste IND, maar ook voor extra druk op de rechtbanken en nog langere wachttijden voor asielzoekers in de procedure.

Opvolgende aanvragen: bescherm de rechtspositie van asielzoekers

De voorstellen om een verwijtbaarheidstoets te implementeren en een strengere toets voor nieuwe feiten en omstandigheden te hanteren zet de rechtspositie van asielzoekers verder onder druk. Een asielzoeker heeft het recht om opnieuw een aanvraag te doen indien er sprake is van nieuwe feiten of omstandigheden. Dit wordt ook wel een opvolgende asielaanvraag genoemd. Dit recht is vastgelegd in verschillende internationale en Europese regels en dient om te voorkomen dat een asielzoeker wordt teruggestuurd naar een land waar hij of zij gevaar loopt.⁴ De situatie in het land van herkomst kan bijvoorbeeld wijzigen na afwijzing van de eerste asielaanvraag waardoor er nieuwe of andere redenen zijn om iemand bescherming te bieden.

Deze plannen van dit kabinet zijn gebaseerd op de fabel van een té hoog aantal opvolgende asielaanvragen. Hier blijkt geen sprake van te zijn. Het aantal opvolgende asielaanvragen is in de afgelopen jaren altijd relatief laag gebleven en het komt geregeld voor dat een asielzoeker alsnog recht op bescherming blijkt te hebben. Ter illustratie, in 2023 zijn er 1.390 opvolgende

⁴ Zoals in artikel 33 van het [Vluchtelingenverdrag van 1951](#) en artikel 3 van het [Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens](#) (EVRM).

asielaanvragen gedaan, waarvan 32% is ingewilligd.⁵ Ter vergelijking, in heel 2023 vroegen 38.377 mensen voor het eerst asiel aan in Nederland. Bovendien zijn de regels rondom opvolgende aanvragen in het verleden al vaker besproken en aangescherpt waar mogelijk. Nederland kent al een strenge ontvankelijkheidstoets voor opvolgende asielaanvragen. Verdere aanscherping is niet verenigbaar met het Europese recht, waaronder ook de samenwerkingsplicht. En ook deze plannen zullen extra druk opleveren voor de IND en de rechtspraak.

Afwijzing aanvraag kennelijk ongegrond bij niet op verschijnen bij gehoor

Dit voorstel is in strijd met de huidige EU Asielprocedurerichtlijn (artikel 28). VluchtelingenWerk Nederland wijst er verder op dat de asielzoeker voldoende tijd en ruimte moet krijgen om uit te leggen wat de reden was voor het niet verschijnen. Niet verschijnen bij een gehoor mag nooit direct geïnterpreteerd worden als een intrekking van de aanvraag. Zeker in de situatie waarin door de chaos in de opvang en de vele verplaatsingen de informatie en uitnodiging niet altijd aankomt. Er zal altijd een inhoudelijke toets moeten plaatsvinden van het risico dat iemand loopt bij terugkeer naar het land van herkomst.

Verkorting termijn tijdelijke vergunning van vijf naar drie jaar

Het kabinet wil de duur van een tijdelijke asielvergunning inkorten van vijf naar drie jaar. Na elke drie jaar zou dan opnieuw worden getoetst of de vluchteling nog steeds recht heeft op bescherming. De termijn van drie jaar wordt momenteel gehanteerd in het Unierecht en is daarmee dus [niet in strijd](#). VluchtelingenWerk Nederland maakt zich wel zorgen om het effect van deze maatregel. Niet verlengen kan pas aan de orde zijn als bescherming niet meer nodig is: Het is doorgaans niet reëel dat de situatie in het land van herkomst na drie jaar al voldoende ingrijpend en duurzaam verbeterd is voor de betrokken persoon: regimewissels zijn er niet zomaar en conflicten slepen vaak jaren voort. Het beoordelen van verlengingsaanvragen binnen een korter tijdsbestek brengt een aanzienlijke verhoging van de werklast en kosten van de IND (en de rechtsspraak) met zich mee. Een alternatief voor verkorting zou zijn om in voorkomende gevallen te beoordelen of intrekking aan de orde is. Dat kan nu al op ieder moment als daar aanleiding voor is. Van belang is dan wel dat van tevoren duidelijk is dat de situatie echt ingrijpend en duurzaam veranderd is en [noopt tot herbeoordeling](#).

Verder leidt ook dit voornemen van het kabinet, samen met de afschaffing van de vergunning voor onbepaalde tijd, vooral tot meer onzekerheid bij vluchtelingen over het recht op verblijf in Nederland. Om steeds opnieuw te moeten 'bewijzen' dat ze hier mogen zijn werkt belemmerend op de participatie. Meer zekerheid en duidelijkheid over de verblijfstatus leidt tot minder bijstandsafhankelijkheid, terwijl onzekerheid over een verblijfstatus maakt dat werkgevers (veel) minder bereid zijn om vluchtelingen in dienst te nemen.

Grenscontroles

Nederland is [niet het enige EU-land](#) waar (tijdelijke) grenscontroles als instrument wordt ingezet. Naast de vraag is [de mogelijkheid die de Schengengrenscodes hiertoe biedt, op de juiste gronden wordt toegepast](#), zal Nederland het doen van een asielaanvraag hiermee niet kunnen voorkomen, ook als een geldig visum of ander reisdocument ontbreekt: het recht op een asielaanvraag in te dienen is juridisch vastgelegd. Wel kan Nederland, nadat de asielaanvraag gecontroleerd is, bepalen dat een ander land verantwoordelijk is, bijvoorbeeld Duitsland of [België](#). Hiervoor moet eerste een Dublinclaim gelegd en geaccepteerd worden. Overigens vangen België en Duitsland relatief gezien meer asielzoekers op dan Nederland.

⁵ Brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, 6 maart 2024, Terugbrengen aantal herhaalde aanvragen asiel, [Vreemdelingen- en asielbeleid | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

Detineren van ongedocumenteerden

VluchtelingenWerk maakt zich zorgen over het plan om ongedocumenteerde asielzoekers te detineren op basis van artikel 8 van de Opvangrichtlijn. Deze maatregel kan alleen worden toegepast wanneer andere, minder dwingende maatregelen, niet effectief kunnen worden toegepast (zie lid 2). Ook voor de toepassing van vreemdelingenbewaring van afgewezen asielzoekers moet eerst gekeken worden naar alternatieve maatregelen. Dit alternatief is er, namelijk in de vorm van de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV) waar wordt gewerkt aan vrijwillige en duurzame terugkeer. Gedwongen terugkeer vanuit vreemdelingendetentie blijkt regelmatig niet mogelijk te zijn en is daarnaast drie keer zo duur als de LVV. VluchtelingenWerk pleit er daarom voor om de [LVV- en BBB- voorzieningen te blijven financieren](#).

Hervestiging van UNHCR van 500 naar 200

VluchtelingenWerk vindt het plan om het jaarlijkse hervestigingsquotum van 500 naar 200 terug te brengen beschamend. Het maakt de boodschap van dit kabinet over 'grip op migratie', waarbij veilige en gereguleerde routes een belangrijk instrument zijn, en het bieden van bescherming aan 'echte vluchtelingen' totaal ongeloofwaardig. Al meer dan 30 jaar draagt Nederland met een quotum van 500 bij aan mondiale vluchtelingenbescherming. In het kader van internationale solidariteit selecteert UNHCR de meest kwetsbare vluchtelingen voor hervestiging zoals alleenstaande vrouwen, alleenstaande ouders met minderjarige kinderen, vluchtelingen die medische zorg nodig hebben die niet beschikbaar is in het opvangland, vluchtelingen die slachtoffer zijn geweest van geweld, of vluchtelingen die tot een bepaalde sociale groep behoren (bijvoorbeeld LHBTIQ-personen).⁶ Nu al is er wereldwijd een enorm tekort aan hervestigingsplekken en Nederland zou als een van de eerste traditionele hervestigingslanden en welvarend land haar aandeel moeten blijven nemen in dit internationale vraagstuk. Door nu jaarlijks voor 300 kwetsbare mensen deze veilige vluchtroute af te snijden om een politiek punt te maken is een toonbeeld van cynische en kortzichtige politiek.

Delen van Syrië veilig: alleen gebaseerd op politiek wensdenken

Onnavolgbaar vindt VluchtelingenWerk het voornemen van dit kabinet om het landenbeleid ten aanzien van Syrië aan te scherpen, asiilvergunningen van Syriërs in te trekken en het maken van afspraken over terugkeer met het Syrische regime. De meeste vluchtelingen uit Syrië ontvluchten het onderdrukkende regime van Assad en de oorlog ten gevolge daarvan. Gezien het feit dat het Syrische regime zich nog steeds op grote schaal schuldig maakt aan grove mensenrechtenschendingen en wordt gekenmerkt door willekeur en onbetrouwbaarheid, is er enkel en alleen sprake van politiek wensdenken waarbij vluchtelingenbescherming secundair lijkt te zijn aan het creëren van het beeld van 'het strengste asielbeleid ooit'. Er bestaan strikte voorwaarden om een land, of delen van dat land, aan te kunnen wijzen als 'veilig'. In de beantwoording van de vragen over de begroting voor Asiel en Migratie⁷ wordt beaamd dat het onder de huidige omstandigheden niet mogelijk is om voor Syrië aan te nemen dat er sprake is van veilige gebieden van herkomst. Ook bestaan er, zoals eerder in deze brief vermeld, strikte voorwaarden om vergunningen in te trekken. Er is in heel Syrië sprake van arrestaties, detenties, martelingen en ontvoeringen waar Syriërs bij terugkeer mee geconfronteerd kunnen worden. In sommige gebieden in het noorden en zuiden is nog steeds sprake van veel wapengeweld. Mannen lopen kans om in dienst te moeten en ingezet te worden bij het plegen van oorlogsmisdaden. In Assad-gebied zijn veel milities actief die hun eigen gang gaan en mensen met geweld afpersen. De humanitaire situatie in Syrië is zeer slecht. Daarnaast is het extra

⁶ [Veelgestelde vragen over hervestiging - UNHCR Nederland](#)

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/10/24/tk-bijlage-1-antwoorden-feitelijke-vragen-aenm>

belasten van de IND met individuele herbeoordelingen, terwijl de veiligheidssituatie bekend is en grond is voor asiel, onverantwoord gezien de huidige recordhoge achterstanden aldaar.

Intrekking Spreidingswet zo mogelijk dit jaar: waarom iets intrekken dat werkt?

De afgelopen jaren hebben we in Ter Apel en in de noodopvanglocaties de effecten kunnen zien van het tekort aan opvangplekken. Er zijn meer structurele opvanglocaties nodig en uit ervaring weten we dat vrijblijvendheid bij (een aantal) gemeenten op dit gebied niet werkt. Omdat onvoldoende gemeenten opvanglocaties aanbieden, zijn duizenden asielzoekers in tijdelijke noodopvanglocaties terechtgekomen die vaak niet geschikt zijn voor (langdurige) bewoning. De opvang van asielzoekers is verder nu oneerlijk verdeeld over het land.

Veel gemeenten en de VNG zijn [voorstander van de wet](#), en willen graag uitvoering geven aan de landelijke, regionale en lokale opgave, zoals ook blijkt uit de voornemens en plannen ter implementatie van de wet. Het zorgt voor duidelijkheid, betere kwaliteit en meer ruimte voor kleinschaligheid – goed voor participatie van asielzoekers én de betreffende buurt. VluchtelingenWerk vindt het [voornemen om deze wet in te trekken onverantwoord en onwenselijk](#). Wij kunnen niet anders dan concluderen dat een politiek doel belangrijker wordt geacht dan het uitvoeren van een werkbaar asielbeleid in Nederland dat wordt gedragen het parlement, medeoverheden als provincies en gemeenten en uitvoeringsorganisaties zoals het COA. In plaats van intrekking zou het kabinet heldere en duidelijke (financiële) kaders moeten bieden zodat de wet op een goede en duurzame manier kan worden uitgevoerd.

Afschaffen gemeentelijke taakstelling huisvesting vergunninghouders vergroot probleem

Het afschaffen van de taakstelling zal tot grote problemen leiden. In het plan dat is gepresenteerd worden 'doorstroomlocaties', een soort sobere tussenvoorzieningen, genoemd. Dergelijke grotere doorstroomlocaties zijn er echter nu vrijwel niet waardoor het afschaffen van de taakstelling ertoe zal leiden dat er - naast de ongeveer 19.000 statushouders die nu al in opvanglocaties wachten op zelfstandige huisvesting in een gemeente – nog tienduizenden anderen vast komen te zitten in de opvang, die veelal ook nog eens onder de maat is. Vanzelfsprekend is het niet hebben van zelfstandige woonruimte ook funest voor de participatiekansen van vluchtelingen om daadwerkelijk deel te nemen aan de samenleving. Net als [COA](#) en de [VNG](#), vindt VluchtelingenWerk Nederland dat de verplichting van de gemeenten tot huisvesting moet daarom onverminderd overeind blijven, anders loopt het systeem geheel vast. Daarnaast is het de vraag of het is toegestaan om vergunning-/statushouders tijdelijk te huisvesten in sobere doorstroomlocaties enkel op grond van het feit dat zij vluchteling zijn.

Afschaffen van dwangsommen geen grondslag

De dwangsom is een belangrijk middel om de overheid te verplichten op tijd duidelijkheid te geven over beslissingen op de asielaanvraag. Denk hierbij aan asiel- en gezinsherenigingsaanvragen, waarbij mensen vaak verkeren in gevaarlijke situaties en dringend bescherming nodig hebben. Het hebben van een effectief middel om tijdige besluitvorming door de IND af te dwingen, is essentieel voor de rechtsbescherming van vluchtelingen. Zeker nu de oorzaak van niet-tijdig beslissen gelegen is in een disproportionele achterstand in de te behandelen asielaanvragen als gevolg van de bewuste keuzes om hiervoor te weinig personeel in te zetten, en ondanks de [signalen](#) van oplopende wachttijden hier niet (tijdig) op in te grijpen.

Uit de Afdelingsuitspraken van 30 november 2022 volgt dat het afschaffen van de rechterlijke dwangsom niet in lijn is met het Unierecht.⁸ Er moet namelijk voor iedereen een mogelijkheid zijn om diens rechten te kunnen effectueren. Het afschaffen van de dwangsom enkel in asielzaken gaat bovendien in tegen het gelijkheidsbeginsel en het verbod op discriminatie zoals vastgelegd in artikel 1 van onze Grondwet. Beslist de overheid niet op tijd in een zaak, dan heeft iedereen in Nederland recht om de overheid in gebreke te stellen. Dit recht mag vluchtelingen niet worden ontnomen. Hiermee maakt het kabinet van asielzoekers in Nederland tweederangsburgers voor wie het recht niet zou mogen gelden.

2. Prangende problemen in het asielsysteem: echte oplossingen zijn hard nodig

Achterstanden IND: wachttijden buiten proporties

De investering in de IND is al jaren ontoereikend waardoor de achterstanden blijven oplopen. Duizenden asielzoekers staan 'in de wacht' en opvangplekken blijven daardoor onnodig lang bezet, met grote gevolgen voor het welzijn van vluchtelingen en de Nederlandse samenleving. Hoe langer de procedures duren, hoe hoger zowel de directe kosten in de vorm van opvang (en dwangsommen), als de toekomstige kosten vanwege vertraging op inburgering en verdere participatie zullen zijn.

De opdracht aan en de werkwijze van de IND moeten grondig worden herzien en aangepast. Hiervoor zijn al veelvuldig adviezen aangereikt. Dit betekent onder andere dat het kabinet zorg moeten dragen voor een stabiele en realistische financiering van de IND. Stabieler door het meerjarig in te richten waardoor de financiering minder afhankelijk is van schommelende aantallen op de korte termijn. Realistischer door niet te varen op politiek wensdenken van dalende aantallen, maar rekenschap te geven van mogelijke (niet) voorziene crises en conflictsituaties zodat verdere vertraging, achterstand en wachttijden worden voorkomen. Daarnaast is het noodzakelijk om financiële middelen toe te kennen voor een oplossing van de achterstanden bij de IND. Aangezien de IND-Taskforce er bijna anderhalf jaar over heeft gedaan om een derde van het huidige aantal openstaande zaken te behandelen, is er nu een plan van aanpak noodzakelijk om deze wachttijden bij asiel en nareis weg te werken – zoals ook gevraagd door de Tweede Kamer per aangenomen [motie](#).

VluchtelingenWerk pleit ervoor dat het wegwerken van de achterstanden bij de asiel- en nareisprocedure met grote urgentie wordt aangepakt door een stabiele en realistische financiering voor de IND en de verbetering van de werkwijze van de IND.

Situatie in de asielopvang

Noodopvang

Op dit moment bestaat bijna driekwart (73%) van de opvang uit (crisis)noodopvanglocaties. Nieuwe plekken die erbij komen zijn bijna altijd noodopvang: slechts 14% van alle nieuwe plekken in 2024 is reguliere opvang. De leefomstandigheden in deze noodlocaties schieten ernstig tekort, met een gebrek aan privacy, rust en goede voorzieningen. (Kwetsbare) mensen en kinderen worden van plek naar plek verplaatst en blijven te lang in de noodopvang zonder perspectief. Deze noodoplossingen dragen niet bij aan de participatie van asielzoekers en het benodigde draagvlak onder bewoners. Noodopvang is daarnaast meer dan twee keer zo duur als

⁸ ABRvS, ECLI:NL:RVS:2022:3353, Land niet vermeld, Niet verbeuren rechterlijke dwangsom in strijd met effectieve rechtsbescherming; bestuurlijke dwangsom niet in strijd met gelijkwaardigheidsbeginsel

reguliere opvang. Het is van groot belang dat de financiële middelen voor asielopvang worden ingezet voor het investeren in structurele reguliere opvang waar de specifieke aandacht voor kwetsbaren wordt gewaarborgd.

Wachtlocaties

Al geruime tijd ontvangt VluchtelingenWerk signalen over onhoudbare situaties in wachtlocaties Leeuwarden en Assen waar veel mensen langer dan de afgesproken 20 dagen moeten verblijven en, ondanks dat ze al geregistreerd zijn, zich nog steeds dagelijks moeten melden en verstoken blijven van leefgeld. Deze zeer schrijnende situatie moet zo snel mogelijk verbeteren.

Kinderen en nareizende gezinsleden

Het aantal kinderen in noodopvanglocaties is in één jaar tijd gestegen met 65% en in de laatste twee jaar meer dan verdubbeld, aldus het [Kinderrechtencollectief](#). Volgens cijfers van het COA verblijven er in oktober meer dan 6.000 kinderen in de noodopvang. In dezelfde maand kwamen er [alarterende signalen](#) naar buiten over het welzijn van deze kinderen in de opvang. Een gebrek aan veiligheid, hygiëne en passend eten resulteren in stress en gewichtsverlies. Daarnaast moeten kinderen vaak lang wachten op onderwijs en verhuizen te vaak van plek. Naast structurele verbeteringen in de asielopvang voor kinderen dienen er nu acute maatregelen genomen te worden om de omstandigheden voor kinderen te verbeteren, kinderen uit te plaatsen naar reguliere opvang met passende voorzieningen, en te voorkomen dat kinderen opnieuw in noodopvanglocaties worden geplaatst. Wij wijzen daarom ook op de [recente brief van Werkgroep Kind in azc](#), waar VluchtelingenWerk deel vanuit maakt, en de [oproep van Unicef](#) om in de begroting ruimte te maken om de urgente situatie van kinderen in de asielopvang te verbeteren.

Ook nareizende gezinsleden van vluchtelingen hebben te maken met de huidige opvangproblemen. Na aankomst in Nederland moeten zij wekenlang (en soms maandenlang) in hotels verspreid door het land verblijven omdat er geen plek is in de opvang. Momenteel gaat het om maar liefst 100 gezinnen, die nogmaals langdurig op afstand van hun geliefden verblijven

VluchtelingenWerk pleit voor de structurele hervorming van het opvanglandschap in Nederland. Hiervoor zijn duurzame plannen en investeringen nodig die bijdragen aan toekomstbestendige oplossingen. De Spreidingswet biedt de kans om dit te realiseren op een menswaardige (liefst kleinschalige) manier verspreid over het land. De huidige bereidheid van gemeenten laat zien dat de wet werkt. Voor de benodigde toekomstige implementatie hebben gemeenten behoefte aan meerjarige toezeggingen. Naast deze structurele hervormingen zijn er acute maatregelen nodig om de situatie voor kinderen in de asielopvang te verbeteren en verblijf in noodopvanglocaties te voorkomen.

Oplossing achterstanden BRP-straten

VluchtelingenWerk is verheugd te lezen in de beantwoording van de begrotingsvragen en de verzamelbrief opvang van 25 oktober dat er eindelijk een inhaaloperatie is gestart om de achterstanden van de BRP-straten weg te werken. VluchtelingenWerk vraagt aandacht voor de financiering. Het is belangrijk zoals de praktijk van de afgelopen jaren heeft laten zien dat er een stabiele langjarige financiering komt. Daarbij komt dat op grond van de BRP-regelgeving asielzoekers met een 'kansrijk' asielverzoek eerder ingeschreven moeten worden dan het halfjaar dat nu gehanteerd wordt. De inhaalslag zal daardoor mogelijk nog veel langer duren. Ook mist VluchtelingenWerk nog de plannen voor een betere 'governance' en aansturing van de BRP-straten waarin IND, COA en individuele gemeenten moeten samenwerken. Nu is er sprake van

veel inefficiëntie door planningsproblemen, hoge vervoerskosten en veel spoedzaken door de grote achterstanden.

VluchtelingenWerk vindt dat de BRP-straten moeten worden uitgebreid met een stabiele financiering en goede aansturing waarbij conform de regelgeving ook alle asielzoekers die hiervoor in aanmerking komen tijdig worden ingeschreven.

Conclusie

Het kabinet doet grote beloftes maar feitelijk zien we weinig daadkracht. Het cynische doel lijkt om de opvangproblemen te verergeren en het systeem verder vast te laten lopen.

De beoogde bezuinigingen op dit departement omdat 'het strengste asielbeleid ooit' (voor zover juridisch haalbaar en uitvoerbaar) de aantallen omlaag zou brengen is uit de lucht gegrepen, en zal voor grote problemen zorgen in de samenleving. We weten dat de IND en COA structureel gefinancierd dienen te worden, los van de (niet precies te voorspellen) aantallen asielzoekers in Nederland. Echte oplossingen zoals de Spreidingswet zijn cruciaal, maar het kabinet kiest ervoor om politiek te voeren over de rug van gewone mensen die bescherming zoeken voor vervolging en oorlog.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken in het debat. Voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland